

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN

*En skola
i världsklass!*

**Snösätraskolan
Vallhornsgatan 21
124 61 Bandhagen**

Kontaktperson

Marianne Bloch

08- 508 49 210

marianne.bloch@utbildning.stockholm.se

Språkutvecklande arbetssätt

Snösätraskolans elevunderlag har under åren förändrats. Idag har skolan ca 80% elever med ett annat modersmål än svenska och många talar ett annat språk än svenska hemma. Man vet genom forskning att det tar lång tid att uppnå full behärskning av ett nytt språk, detta gäller i första hand det skolrelaterade språket. För att alla elever ska ha möjlighet till skolframgång krävs alltså ett avancerat språk. Detta kräver ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. På Snösätraskolan, finns en språkutvecklingsgrupp där tre lärare med utbildning i svenska som andraspråk har ett särskilt ansvar för att bevaka och vidareutveckla språkutvecklande arbetssätt. Målet är att alla pedagoger ska arbeta språkutvecklande i alla ämnen.

Läroplanen säger att alla elever har rätt till en likvärdig utbildning:

”En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen skall utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser skall fördelas lika. Hänsyn skall tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet.”

”Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den skall med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling.”

”Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva skall varje elev få utveckla sina möjligheter att

*En skola
i världsklass!*

kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga”.

Ett **språkprogram** har utarbetats, som ligger till grund för vårt arbete. Där tas grundtankar upp angående interkulturellt förhållningssätt, samarbete mellan föräldrar och skola, modersmål, språkutvecklande arbetssätt, dokumentation av språkutvecklingen och kompetensutveckling.

Eftersom det tar lång tid att behärska språket kan man inte vänta på att eleverna först ska behärska språket innan man börjar arbeta med ämnesstoffet utan dessa processer måste ske integrerat. Jim Cummins fyrfältsmodell ger en bra bild av hur detta bör ske: Stoffet måste vara kognitivt utmanande och gå från det konkreta, situationsberoende till det alltmer abstrakta och situationsoberoende.

Hög kognitiv svårighetsgrad

Situationsbunden

QuickTime och en
TIFF (Uncompressed)-dekomprimerare
krävs för att kunna se bilden.

Situationsoberoende

Låg kognitiv svårighetsgrad

Genom stöttning och fokus både på språk och innehåll får eleverna verktyg att så småningom på egen hand klara av uppgifter på en mer abstrakt nivå.

Vi arbetar med kompetensutveckling för personalen. Under läsåret 2008/2009 har all pedagogisk personal fått kompetensutveckling i språkutvecklande arbetssätt. Utgångspunkten var boken ”**Stärk språket – stärk lärandet**” av Pauline Gibbons. Vi läste boken och provade på olika övningar i klassrummen. På våra träffar diskuterade vi resultaten och delade med oss av erfarenheter. Tre lärare med utbildning i svenska som andraspråk och genomgången handledarutbildning var studieledare.

*En skola
i världsklass!*

Samtidigt började man i förskoleklasserna att arbeta utifrån **Bornholmsmodellen**. I en av förskoleklasserna arbetade en förskollärare och en grundskollärare tillsammans, vilket gav goda resultat.

Eleverna måste få möjlighet att använda språket i högre grad. Vi arbetar med att skapa fler taltillfällen genom att använda arbetsätt som gynnar kommunikationen mellan eleverna. Elevernas språkmedvetande höjer vi bl.a. genom att arbeta med **språkdomäner och språkutvecklingsanalyser**

NTA-teman lämpar sig väl för ett språkutvecklande arbetsätt. Genom att lösa problem tillsammans tvingas eleverna att utveckla sitt språk med lärarens stöttning. I **matematikverkstaden** får eleverna också stort talutrymme genom naturligt samarbete med varandra.

Matematik på modersmålet har erbjudits några språkgrupper (arabiska, bosniska och kurdiska) på mellanstadiet.

Matematik på modersmålet startade som ett projekt i Kompetensfondens regi. Snösätraskolan kom med sista terminen (hösten -06) och då finansierades projektet av Kompetensfonden. Därefter har skolan drivit undervisningen med egna medel. Forskning visar att flerspråkiga elever lär sig bäst när de får lära på båda sina språk. Syftet är att utveckla elevernas matematiska tänkande och färdigheter.

Genom att ge eleverna matematik på två språk stärker man även elevernas identitet och självförtroende och ger eleverna möjlighet att förstå på ett djupare plan.

*En skola
i världsklass!*

Eleverna har matematik på modersmålet vid ett par tillfällen i veckan, övriga lektioner är på svenska. Språken vi har valt är bosniska, sydkurdiska och arabiska, dels för att det måste finnas tillräckligt många elever för att bilda en grupp och dels för att lärarna i dessa språk har matematikutbildning.

Förutsättningarna för att lyckas har varit att lektionerna har parallelllagts och att alla berörda lärare planerar tillsammans en gång per vecka.

Samordningen och samarbetet är viktigt, alla har varit intresserade och engagerade, diskuterat och utbytt idéer och material.

I början hördes en del negativa röster, men efter en tid har alla bara varit positiva, både elever och föräldrar bl.a. har modersmålets status höjts och resultaten på nationella proven har varit bättre än förväntat.

Lärarnas röster

- Mer fokus på ett och samma ämne, givande diskussioner med andra lärare
Bra samarbete med andra lärare, särskilt modersmållärare
- Eleverna har fått djupare förståelse
- Eleverna har varit i mindre grupper och de har fått mer stöd
- Jag vill gärna fortsätta nästa år
- Ökat självförtroende med att prata sitt modersmål, små mattegrupper och duktiga lärare.

*En skola
i världsklass!*

Elevernas röster

- Jag tycker att allt har varit jättebra
- Jag har lärt mig mycket matte
- Allting har varit bra
- Det är roligt och man lär sig bosniska
- Matte på modersmål är bättre för att vi är en liten klass
- I klassen har vi jobbat ganska bra med matte, men på arabiska har vi jobbat bättre

Språkdomäner

Yvette Jarvin, lärare i år 4, berättar om språkdomäner

Den stora fördelen med att dokumentera elevernas språkdomäner är att eleven och föräldrarna börjar reflektera över hur de använder sina två språk.

Elever kan med hjälp av kartläggningen klart och tydligt berätta om vilka situationer som de väljer att använda de olika språken i och varför.

Föräldrarna kan förstå att deras barn får olika ordförråd beroende på vilket språk de talar i de olika vardagssituationerna.

Typiska "hemmaord" som elvisp och mikrovågsugn kunde eleverna bara på det språk som talas hemma. Typiska "skolord" som idrottsdag, plint, hemkunskap och

*En skola
i världsklass!*

pennvässare kunde eleverna bara på svenska.

Språkutvecklingsanalys

Camilla Brorsson, lärare i år 6, berättar om sitt arbete med språkutvecklingsanalys

Jag började göra språkutvecklingsanalyser för fem år sedan. Det har hjälpt mig att få syn på elevernas språkliga förmåga när de skriver. Det har blivit tydligare för mig vad eleverna behöver hjälp med. Eleverna tycker om när jag gör språkutvecklingsanalyser, för de ser att jag verkligen bryr mig om deras språk. Föräldrarna är också positiva. När jag visar dem analysen på utvecklingssamtalen får de en tydlig bild av sitt barns språkutveckling.

Jag gör inte språkutvecklingsanalyser på alla elever med ett annat modersmål än svenska. Jag väljer de elever som inte kommit så långt i sin utveckling och de elever som jag upplever har stagnerat. Jag kan påverka dessa elevers språkutveckling genom att synliggöra språket för dem.

I klassen diskuterar vi ofta grammatik. Eleverna kan säga: ”Om du har adverbet först måste verbet komma direkt efter”.

Ibland är elever rädda för att göra fel, vilket medför att de inte tar några språkliga risker. På utvecklingssamtalen talar jag mycket om vikten av att våga. Det kan hända att elevers texter blir svårare att förstå när de börjar ta språkliga risker. Men om jag har gjort en analys kan jag visa att det som ser ut som en tillbakagång faktiskt tyder på utveckling.

En skola
i världsklass!

Morgonsamling

Barbro Gafvelin, lärare i förberedelseklass, berättar om frågestund på morgonsamlingen

En klassisk morgonsamling på måndag morgon brukar börja med frågan:
”Vad har du gjort i helgen?”

Jag upplever ofta att helgberättandet blir långtradtigt.
När en elev berättar kopplar kamraterna bort tankarna
och blir passiva.

För att träna hur man ställer frågor, på att lyssna och
för att få alla delaktiga, gör vi nu på följande sätt:

En elev börjar berätta om vad denne har gjort, t ex
”Jag har varit till T-centralen.”

Där stoppar jag eleven och ber kamraterna att ställa
frågor.

- Vad gjorde du där?
- Med vem?
- Hur länge var

*En skola
i världsklass!*

Alla berättar bara **en episod** istället för hela helgen.

Efter ett tag när eleverna blivit varma i kläderna, och vi hört samma frågor ett tag får vi utveckla frågorna. Jag brukar säga: "Fråga bara sånt som är intressant eller viktigt att veta." Så kommer vi in på frågan om vad som är intressant för oss som lyssnar att veta.

Karin Österlund och Margaretha Kjellgren,
lärare i år 3, berättar om arbetet med NTA

*En skola
i världsklass!*

Att arbeta med NTA är mycket språkutvecklande.

Eleverna jobbar två och två. De diskuterar och undersöker vad som händer då de utför olika experiment.

Naturvetenskap och teknik för alla

Nu arbetar vi med växter.

Eleverna får se hur en blomma utvecklas från ett frö och de lär sig om växternas livscykel.

Eleverna prövar språket tillsammans kring det konkreta materialet och hjälper varandra att hitta lösningar.

Redovisning sker både muntligt och skriftligt.

På vår hemsida, www.sna.edu.stockholm.se/snosatraskolan, finns vårt språkprogram

*En skola
i världsklass!*

Under åren 2006-2008 var Snösätterskolan Idéskola för mångfald, utsedd av Myndigheten för skolutveckling.

Program, studiebesök, inkl. kaffe och smörgås, ca tre timmar

- **Rektor/biträdande rektor inleder och presenterar skolan kort**
- **Guidad tur av elever**
- **Ansvarig/ansvariga lärare berättar om det språkutvecklande arbetssättet, även tillfälle till praktiska övningar;**
 - Bakgrund
 - Hur vi arbetar med yngre/äldre elever (beroende på vad besökarna är intresserade av)
 - Språkprogrammet
 - Språkutvecklingsanalys
 - Matematik på modersmålet
 - NTA
 - Samlingar
 - ”Stärk språket – stärk lärandet”
- **Tid för frågor och diskussioner**